

scach tej samej dokumentacji (np. materiały dotyczące konferencji na stronie internetowej, na płycie CD i na dysku komputera).

Problematyka postępowania z dokumentacją elektroniczną, sposobem jej gromadzenia, przechowywania, zabezpieczania budzi i będzie budzić jeszcze przez jakiś czas dyskusję, którą wzmacnia każdy nowy akt prawny, tak jak np. *przepisy kancelaryjno-archiwalne z 2011 roku*. Nie wystarczy, aby podstawy prawne w zakresie obiegu i archiwizacji dokumentacji elektronicznej tworzyli urzędnicy dla urzędników, jak stwierdził jeden z prelegentów, projekty takie należy oprzeć o podejście naukowe i obowiązujące standardy, o dyskusje ze środowiskiem naukowych i ustalenie konsensusu, dopiero takie podejście gwarantuje oczekiwane rezultaty. Z „owocem” powstałych regulacji niedługo zmierzają się archiwa zakładowe, a w dalszym etapie archiwa państwowe.

Symposium z całą pewnością osiągnęło zamierzony cel. Pozostaje czekać na kolejne spotkania praktyków i teoretyków. Warto podkreślić, że większość prezentacji dostępna jest na stronie internetowej Uniwersytetu Warszawskiego: <http://www.ihuw.pl/content/view/1036/189/lang,pl/>⁴³.

Paulina Bunkowska

Archiwum Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu

**WYSTAWA *LUX IN ARCANA. L'ARCHIVIO SEGRETO VATICANO SI RIVELA*,
MUZEUM KAPITOLIŃSKIE W RZYMIE, 29 LUTEGO – 9 WRZEŚNIA 2012 R.**

Archiwum Watykańskie, posiadające niezwykle bogaty zasób, budzi zrozumiałe zainteresowanie badaczy. Chociaż zasady udostępniania i korzystania z jego zbiorów są rygorystyczne, corocznie prowadzi tu kwerendę ok. 1500 naukowców z kilkudziesięciu krajów świata. W medialnym przekazie, a co za tym idzie w opinii społecznej, Archiwum Watykańskie owiane jest aurą tajemniczości, pojawia się często w kontekście sensacyjnych historii, rzadko mających cokolwiek wspólnego z rzeczywistością. Ze względu na tę legendę watykańskiej placówki naukowej, bezprecedensowym wydarzeniem kulturalnym i medialnym zarazem stała się wystawa *Lux in Arcana. L'archivio*

⁴³ <http://www.ihuw.pl/content/view/1036/189/lang,pl/>, dostęp: 19.09.2012 r.

Segreto Vaticano si Rivela. Była ona dostępna dla zwiedzających w okresie od 29 lutego do 9 września 2012 roku. Głównymi beneficjentami przywołanego tu przedsięwzięcia było Tajne Archiwum Watykańskie, miasto Rzym oraz Muzeum Kapitolinijskie. O randze tego wydarzenia świadczy chociażby fakt, iż na czele komitetu organizacyjnego stał sekretarz stanu Stolicy Apostolskiej, kard. Tarcisio Bertone SDB, zaprezentowano zaś na niej archiwalia dotyczące najważniejszych wydarzeń z historii Kościoła, obejmujących przedział czasowy od VIII do XX wieku. Jak podkreślił kard. Raffaele Farina SDB, archiwista i bibliotekarz Świętego Kościoła Rzymskiego, dokumenty te po raz pierwszy opuściły mury Watykanu.

Najstarszym z archiwaliów, udostępnionych na wystawie *Lux in Arcana*, był *Liber Diurnus* z przełomu VIII i IX w., z dokumentów wytworzonych w XX w. pojawiły się na niej m.in. archiwalia związane z II wojną światową. Wśród setki zaprezentowanych archiwaliów warto wymienić chociażby *Dictatus Papae* Grzegorza VII, akta procesu Templariuszy, akta procesu Giordano Bruno, pierwszą regułę franciszkańską, dokumenty dotyczące reguły wyboru papieża na konklawe, czy też ekskomunikę Marcina Lutra. To oczywiście wybrane tylko przykłady, wszystkie wyeksponowane archiwalia związane były ze znanymi z historii wydarzeniami, często o przełomowym znaczeniu.

Na omawianej wystawie znalazło się także kilka poloników. Najstarszym była suplika Mikołaja Kopernika z 1 czerwca 1542 r., w której ten prosi papieża Pawła III, by mógł mianować swym koadiutorem 12-letniego siostrzeńca, Jana Loytza. Kolejnym dokumentem, o wielkim znaczeniu historycznym, był list króla Jana III Sobieskiego do Innocentego XI z 14 września 1683 r., w którym informuje papieża o zwycięstwie w bitwie pod Wiedniem. Znajduje się w nim słynne wyrażenie łacińskie: *Venimus, vidimus et Deus vicit*. Kolejne polonika związane były z martyrologium polskiego narodu w czasie II wojny światowej. W tym gronie odnajdziemy list ówczesnego biskupa polowego, Józefa Gawliny, z 8 maja 1945 r. o przekazaniu papieżowi wizerunku Matki Bożej Częstochowskiej, wykonanego z blachy przez Janinę Krassowską. Był to dar polskich kobiet z niemieckiego obozu jenieckiego w Oberlangen. W listopadzie 1944 r., po zakończeniu Powstania Warszawskiego i podpisaniu umowy kapitulacyjnej, trafiło do niego 1721 Polek – żołnierzy AK. Obóz jeniecki w Oberlangen został wyzwolony 12 kwietnia 1945 r. przez żołnierzy polskiej Dywizji Pancerniej gen. Stanisława Maczka. Na wystawie wyeksponowany został także alfabetyczny wykaz księży więźniów z Dachau, przygotowany przez jednego z nich – austriackiego kapłana Andreama Riesera, który prze-

trzymywany był w tym obozie od 1942 r. do 26 kwietnia 1945 r. Większość więzionych w KL Dachau duchownych stanowili księża z Polski.

Wystawa została wzbogacona o nowoczesne instalacje multimedialne, poprzez które zwiedzający mogli zapoznać się z historycznym kontekstem prezentowanych dokumentów. Całość zaś ekspozycji została zaaranżowana w ciekawej oprawie, w której zasadniczym elementem była gra światłem. Stwarzała ona nastrojowy, specyficzny klimat, pozwalający zwiedzającym na skoncentrowanie się na archiwaliach, podzielonych tematycznie na kilka grup.

Warto także podkreślić, że zadbano profesjonalnie o odpowiednie medialne nagłośnienie wystawy. W lutym i marcu, przy okazji jej inauguracji w rzymskim muzeum, ukazały się liczne artykuły w najpopularniejszych dziennikach i tygodnikach włoskich, audycje radiowe i telewizyjne. Podobne publikacje, prezentujące *Lux in Arcana*, pojawiały się – w ciągu następnych kilku miesięcy – w katolickich mediach na całym świecie. Ponadto uruchomiona została specjalna strona internetowa, na której znalazły się najważniejsze wiadomości o prezentowanych dokumentach oraz informacje o możliwościach odwiedzenia ekspozycji w Muzeum Kapitołińskim (<http://www.luxinarcana.org/sala-stampa/>). Przygotowany też został katalog wystawy (*Lux in Arcana. L'archivio Segreto Vaticano si Rivela*, pod red. A. Gonzato, M. Maiorino. PP. Piergentili, G. Venditti, Roma 2012, ss. 216), w którym zaprezentowano zdjęcia archiwaliów z krótką notą historyczną z nimi związaną. W albumie nie brakuje także ciekawych zdjęć z biblioteki i czytelnicy Archiwum Watykańskiego. Dla korzystającego z niego czytelnika cennymi okażą się zapewne noty biograficzne postaci, z którymi związana jest dokumentacja wyeksponowana na wystawie, słowniczek terminów religijnych, prawnych i archiwalnych, które pojawiają się w katalogu i przy opisie archiwaliów na muzealnej ekspozycji. Znalazło się w nim także miejsce na zaprezentowanie bibliografii prac wykorzystanych przy opracowaniu zarówno wystawy, jak i wspomnianego wydawnictwa. Wspomniany katalog ukazał się w atrakcyjnej szacie graficznej i dla każdego nabywcy stanowi zapewne cenną pamiątkę po zakończonej już wystawie w jednym z najważniejszych rzymskich muzeów.

ks. Jarosław Wąsowicz SDB

Archiwum Salezjańskie Inspektorii Pilskiej